

سازمان آموزش و تربیه

بررسی توصیفی جرم خیانت در امانت

سازمان آموزش و تحقیقات قوانین

۱۳۸۱

قوه قضائیه، معاونت آموزش

عنوان و نام پدید آور: بررسی توصیفی جرم خیانت در امانت / آندوین و گردآوری: معاونت آموزش و تحقیقات قوه قضائیه، محقق: محمد رضا ساکی.

مشخصات نشر: تهران: راه نوین، ۱۳۸۹. مشخصات ظاهری: ۱۱۲ ص.

وضعیت فهرست نویسی: فیا شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۴۰۵-۲۱-۷

یادداشت: کتابخانه: ص: ۱۱۰-۱۱۲

موضوع: خیانت در امانت - ایران موضوع: خیانت در امانت - قوانین و مقررات - ایران

شناسه افزوده: ساکی، محمد رضا. ۱۳۴۲-

شناسه افزوده: ایران. قوه قضائیه، معاونت آموزش و تحقیقات

رده بندی کنگره: ۱۳۸۹: ۱۲۶۶/ KMFL

رده بندی دیویی: ۳۴۵/۵۵: شماره کتابشناسی ملی: ۲۰۴۷۲۲۰

۱- معیاریت علمی مطالب و نظریه ها متوجه گروه تحقیقی است و الزاماً نظریه معاونت آموزش قوه قضائیه نمی باشد.

۲- این متن جهت استفاده دوره های آموزشی با عنوان بررسی توصیفی جرم خیانت در امانت تهیه شده است.

۳- معاونت آموزش قوه قضائیه از هر گونه نقد و نظر نسبت به محتوای کتاب استقبال می کند.

۴- کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ و متعلق به معاونت آموزش قوه قضائیه می باشد و نقل هر گونه مطالب با ذکر منبع بلامانع می باشد.

بررسی توصیفی جرم خیانت در امانت

انتشارات راه نوین

معاونت آموزش قوه قضائیه

محقق: محمد رضا ساکی

ناشر: راه نوین

بررسی و اظهار نظر: محمد درویش زاده، علی اصغر تشکری، علی عطارد، دکتر گوینده

مدیر اجرایی: نادر پوریبک محمد

کارشناس اجرایی: حامد دانشجو

لبتو گرافی و چاپ: باران سجده

شعارگان: ۴۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول ۱۳۸۹

قیمت: ۲۷۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۴۰۵-۲۱-۷

نشانی: تهران - خیابان حافظ شمالی - نبش خیابان سمیه - ساختمان شماره سه قوه قضائیه

معاونت آموزش و تحقیقات قوه قضائیه تلفن: ۸۸۹۱۹۴۱۸

پست الکترونیکی: Email: tadvin@lawtraining.ir پایگاه اینترنتی: WwW.lawtraining.ir

مرکز پیش: تهران - میدان انقلاب اسلامی - ابتدای خیابان کارگر جنوبی - کوچه رشدهی - شماره ۲۸ - طبقه ۲ - رانده

تلفن: ۶۶۵۷۱۱۵۰-۶

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیشگفتار	۱
مقدمه	۲
فصل اول: کلیات	۵
مبحث اول: تاریخچه	۷
مبحث دوم: خیانت در امانت از نظر موازین فقهی	۹
مبحث سوم: خیانت در امانت در حقوق فرانسه	۱۴
مبحث چهارم: خیانت در امانت در حقوق انگلیس	۱۶
مبحث پنجم: تفاوت خیانت در امانت با جرائم دیگر	۱۷
گفتار اول: تفاوت خیانت در امانت با کلاهبرداری	۱۷
گفتار دوم: تفاوت خیانت در امانت با سرقت	۱۹
گفتار سوم: تفاوت خیانت در امانت با اختلاس	۱۹
مبحث ششم: تعریف جرم خیانت در امانت	۲۰
فصل دوم: عناصر متشکله و ادله اثبات جرم خیانت در امانت	۲۱
مبحث اول: عنصر قانونی خیانت در امانت	۲۳
گفتار اول: حیثیت عمومی جرم خیانت در امانت و تأثیر گذشت شاکی	۲۳
گفتار دوم: خیانت در امانت؛ جرم تعزیری یا بازدارنده	۲۴
مبحث دوم: عنصر مادی	۲۵
گفتار اول: رفتار مادی فیزیکی	۲۵

۱- استعمال نمودن	۲۶
۲- تصاحب	۲۶
۳- اتلاف	۲۸
۴- مفقود کردن	۲۹
گفتار دوم: شرایط و اوضاع و احوال لازم برای تحقق جرم	۳۰
۱- موضوع جرم باید عین مال یا وسیله تحصیل مال باشد	۳۱
۲- سپرده شدن مال به امین به یکی از راه های قانونی با شرط استرداد یا به مصرف معین رسانیدن	۳۱
۱-۲- سپرده شدن مال به امین	۳۱
۲-۲- سپرده شدن مال به یکی از راه های قانونی	۳۶
۳-۲- شرط استرداد مال سپرده شده یا به مصرف رسانیدن آن	۳۷
۴-۲- تعلیق مال به غیر	۳۸
گفتار سوم: نتیجه حاصل شده	۴۰
مبحث سوم: عنصر روانی	۴۳
گفتار اول: عمد عام	۴۳
گفتار دوم: عمد خاص	۴۴
مبحث چهارم: شروع به جرم خیانت در امانت	۴۴
مبحث پنجم: شرکت در جرم خیانت در امانت	۴۵
مبحث ششم: معاونت در جرم خیانت در امانت	۴۶
مبحث هفتم: تعدد و تکرار جرم در جرم خیانت در امانت	۴۷
گفتار اول: احکام تعدد در جرم خیانت در امانت	۴۷

- گفتار دوم: احکام تکرار در جرم خیانت در امانت ----- ۴۹
- مبحث هشتم: ادله اثبات جرم خیانت در امانت و راههای اثبات آن ----- ۵۰
- فصل سوم: صور خاص جرم خیانت در امانت ----- ۵۳
- مبحث اول: سوء استفاده از سفیدمهر یا سفیدامضا ----- ۵۵
- مبحث دوم: خیانت مستخدمان دولت در اموال و اسناد دولتی ----- ۵۸
- گفتار اول: سوء استفاده مستخدمان دولت با تصاحب اوراق و اسناد مورد ودیعه - ۵۸
- گفتار دوم: اختلاس اموال دولتی ----- ۶۰
- گفتار سوم: تصرف غیرقانونی ----- ۶۸
- مبحث سوم: سوء استفاده از ضعف نفس اشخاص ----- ۷۰
- فصل چهارم: جرائم در حکم خیانت در امانت ----- ۷۳
- مبحث اول: جرائم در حکم خیانت در امانت در قانون تجارت ----- ۷۵
- مبحث دوم: جرائم در حکم خیانت در امانت در قانون تصدیق انحصار وراثت ----- ۷۶
- مبحث سوم: جرائم در حکم خیانت در امانت در قانون ثبت اسناد و املاک ----- ۷۶
- مبحث چهارم: جرائم در حکم خیانت در امانت در قانون شرکتهای تعاونی ----- ۷۷
- مبحث پنجم: خیانت در امانت در امر حمل و نقل کالا ----- ۷۸
- گفتار اول: نرساندن عمدی کالا ----- ۷۸
- گفتار دوم: تحصیل یا معامله کالای مورد حمل و نقل ----- ۷۸
- گفتار سوم: سرقت کالا در هنگام حمل و نقل ----- ۷۸
- فصل پنجم: مجازات جرم خیانت در امانت ----- ۸۱
- مبحث اول: مجازات اصلی ----- ۸۳
- گفتار اول: مجازات عادی ----- ۸۳

گفتار دوم: مجازات تبعی و تکمیلی (تتمیمی)	۸۴
مبحث دوم: مجازات مشدده	۸۴
گفتار اول: اتخاذ نمودن قیّم یا وصی و ...	۸۴
گفتار دوم: سردستگی در ارتکاب جرم	۸۵
مبحث سوم: تعلیق مجازات	۸۶
فصل ششم: قضیه‌نگاری و تحلیل آراء مرتبط با جرم خیانت در امانت	۸۹
الف) قضیه شماره ۱	۹۱
ب) قضیه شماره ۲	۹۴
ج) قضیه شماره ۳	۹۸
د) قضیه شماره ۴	۱۰۱
هـ) قضیه شماره ۵	۱۰۳
فهرست منابع	۱۰۷

هو العليم

معاونت آموزش و تحقیقات قوه قضائیه با مدیریت برنامه ریزی، اجرا و تأمین نیازهای آموزش حقوقی کرده‌های مختلفی را بر عهده دارد. این گروه‌ها شامل داخل و خارج قوه قضائیه می‌شوند. منظور از گروه‌های داخل قوه قضائیه شاخه‌ای است که در قالب رابط استحضامی با قوه قضائیه همکاری می‌کنند. نظیر: قضات ارجحند، کارآموزان قضایی و کارمندان محترم، اما منظور از گروه‌های خارج از قوه قضائیه افرادی هستند که بدون رابط استحضامی در ارتباط با مدیریت و وظایف قوه قضائیه قرار می‌گیرند. نظیر: حقوق‌دانان، وکلاء، ضابطان، اعضای شوراهای مل اختلاف، صنف و مشاغل آزاد و حتی عموم مردم که ارتقای آموزش‌های حقوق‌محلی برای آنها مطرح است.

یکی از فرآیندهای آموزشی عبارت است از تولید محتوا و تهیه متنی که متناسب با نیازهای آموزشی گروه‌های هدف مزبور می‌باشد. این فرآیند در سلسله فعالیت‌های آموزشی اهمیت فراوانی دارد. خصوصاً با توجه به تفاوت سطح دانش و جایگاهی که در طبقه‌بندی محافل محترم مزبور ملاحظه می‌شود و با توجه نیازهای متفاوتی که برای دو گروه مطرح می‌شود.

بر همین اساس ریاست محترم قوه قضائیه، آیت الله آملی لاریجانی بادرکی تخصصی از فرآیند نظام دارو سطح منده تولید محتوا برای گروه‌های مزبور نسبت به تفسیر عنوان و اصلاح ساختار معاونت آموزش به

«معاونت آموزش و تحقیقات» اقدام کردند و با انتخاب بخت الاسلام و المسلمین جناب آقای دکتر احمد واعظی به معاونت مزبور بر ارتقای کیفیت و اثر بخشی این فعالیت تأکید کردند.

جناب آقای دکتر واعظی نیز با پاداشست مجموعه تجارب و سوابق موجود در این حوزه ابتکارات مناسبی را برای ارتقای کیفیت این فعالیت مقرر کرده اند. از جمله این موارد می توان به تکلیف بر «تدوین نظام موضوعات مورد نیاز» و «حرکت برنامه ای بیشتر» و همچنین «پرهیز از تک تخیاری» و استفاده از «تیم های تحقیق و تدوین» اشاره کرد.

مجموعه پیش رو با عنوان بررسی توصیفی جرم خیانت در امانت تهیه شده است. مخاطبان و استفاده کنندگان این مجموعه بیشتر کسانی هستند که در مراجع قضایی به پرونده های مرتبط رسیدگی می کنند عناوین و محتوای اصلی این کتاب عبارت است از ۱. کلیات ۲. عناصر تشکی و اول اثبات جرم خیانت در امانت ۳. صور خاص جرم خیانت در امانت ۴. جرایم در حکم خیانت در امانت ۵. مجازات جرم خیانت در امانت ۶. فقهیه تخیاری و تحلیل آراء مرتبط با جرم خیانت در امانت ۷. تهیه این مجموعه تیم علمی و اجرایی مناسبی که مشخصات آنها از شناسنامه کتاب آمده است تحمل زحمت شده اند که در همین باز از زحمات آنها تقدیر می شود.

امید آن که خدای مهربان این زحمات و خدمات را بپذیرد و آن را بایه قوام و قیام سازمان عدالت ایران قرار دهد. (بسم الله تعالی)

مقدمه درویش زادو
مدیرکل برنامه ریزی، نظارت و
تدوین متون آموزشی

خیانت در امانت تنها یک ردیله اخلاقی و رفتار ناپسند محسوب نمی‌شود، بلکه از آنچنان قبح اجتماعی برخوردار است که اغلب جوامع بشری با آن برخورد کیفری نموده و مرتکب آن را مستحق مجازات می‌دانند.

برخلاف سایر جرایم علیه اموال و مالکیت، خائن در امانت از اعتماد دیگران سوء استفاده می‌کند و موجب رواج بی‌اعتمادی در جامعه می‌شود و به همین دلیل است که قبح اجتماعی این رفتار زشت از قبح اخلاقی آن جدی‌تر است و در حقوق کیفری همواره به عنوان یک جرم محسوب شده و قانونگذاران نیز در جرم‌انگاری آن شبهه‌ای نداشته‌اند.

همانطور که اشاره شد این رفتار ضد اخلاقی در زمره جرایم علیه اموال و مالکیت محسوب می‌شود و شباهت آن با برخی جرایم دیگر در مقام تطبیق عنوان مجرمانه گاه دشوار می‌نماید و قضات و کارشناسان حقوقی را با اختلاف نظر مواجه می‌نماید. شاهد این مدعا نیز صدور آراء وحدت رویه قضایی متعدد از هیأت عمومی دیوان عالی کشور و نظریات مشورتی فراوان از ناحیه اداره حقوقی دادگستری و مانند آن است.

ضرورت آشنایی دست اندرکاران امر قضا با موضوعات حقوقی و اشراف آنها به جنبه های علمی و کاربردی هر موضوع، یکی از دغدغه های جدی است که همه متولیان امر در فکر آن هستند و در این راه قدم برمی‌دارند.

در این تحقیق سعی شده است که به جرم خیانت در امانت به صورت جامع نگریسته شود و ابعاد مختلف آن مورد بررسی قرار گیرد.

نطفه اولیه این تحقیق پس از چند سال تدریس برای دانشجویان حقوق در یکی از جلسات آموزش ضمن خدمت قضات محترم دادگستری بسته شد و ضرورت تدوین مطالب آموزشی به صورت علمی - کاربردی برای قضات دادگستری و کارآموزان قضایی و وکلا و دانشجویان حقوق و سایر علاقمندان احساس شد.

پرسش و پاسخ مطالب مرتبط با این موضوع در حین تدریس و بیان نمونه‌های عملی که قضات محترم با آن سرو کار داشته اند از یکطرف و تشویق معاونت محترم آموزش قوه قضاییه در جهت تدوین هرچه بهتر این تحقیق از طرف دیگر مزید بر علت شد تا منجر به

تحقیق حاضر گردد؛ که صد البته همانند هر فکر بشری خالی از ایراد و نقص نیست و امیدواریم که همین مقدار نیز مورد توجه جامعه حقوقی و قضایی کشور قرار گیرد.

مطالب این تحقیق در شش فصل تنظیم گردیده است. در فصل اول مباحث کلی و تاریخچه جرم خیانت در امانت مطرح شده و از باب مزید اطلاع خوانندگان و همچنین امکان تطبیق حقوق داخلی با حقوق خارجی، جایگاه این جرم از دیدگاه موازین فقهی و حقوق کشورهای فرانسه و انگلیس به عنوان نمایندگان دو مکتب حقوقی بزرگ دنیا یعنی رومی-ژرمنی و کامن لا در این فصل بررسی شده است.

در فصل دوم عناصر متشکله جرم خیانت در امانت به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته است که در تبیین مطالب این فصل از روش مرسوم دانشگاهی استفاده شده و مهمترین جنبه های نظری در این فصل گنجانده شده است.

در فصل سوم صور خاص جرم خیانت در امانت و در فصل چهارم هم جرایم در حکم خیانت در امانت مطرح شده است که در راستای تکمیل مباحث فصل سوم محسوب می شوند.

در فصل پنجم راجع به مجازات این جرم بحث شده که بیانگر ضمانت اجرای کیفری برای پیشگیری از ارتکاب این جرم و نحوه جبران خسارت زیان دیده و جامعه می باشد.

فصل ششم به منظور آشنایی خوانندگان با نمونه های کاربردی جرم خیانت در امانت و آراء صادره از دادگاهها اختصاص یافته و در این فصل تحلیل حقوقی آراء، مورد توجه قرار گرفته تا خوانندگان محترم جنبه های نظری را با جنبه های عملی تلفیق و قضاوت بهتری در موارد مشابه داشته باشند.